

УДК: 821.163.3:821.163.6

УДК: 821.163.6:821.163.3

DOI:

МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА ВО ФОКУС – ТЕМИ И АВТОРИ ВО АКАДЕМСКИТЕ ТРУДОВИ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ ВО ЛЈУБЉАНА

Тамара Купева

Институт за македонска литература, Скопје

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9579-2180>

Клучни зборови: македонска литература, словенечки јазик, теми, книжевни и културни врски

Резиме: Врските меѓу македонската и словенските литератури се повеќе од книжевни. Тие имаат длабоки историски корени и заеднички искуства, кои се испреплетени во народната традиција, уметноста, културата и литературата. Овој труд прави систематизација на академскиот интерес на студентите на Одделот за славистика, на Филозофскиот факултет во Љубљана, со библиографски и описен преглед на додипломските, магистерските и докторските трудови, одбранети на овој Оддел, а кои опфаќаат автори и дела од македонската литература. Интересите за македонската литература се менувале низ времето и овие трудови опфаќаат неколку развојни периоди. Целокупниот материјал оди во насока на потврдување на тезата дека литературата ги одразува: историските, културните и политичките врски, кои се развивале низ различни периоди и контексти. Корените се препознаваат уште во фолклорот и тие ја одразуваат поврзаноста меѓу народите на словенските простори, почнувајќи од: јазикот, писмото, традицијата, до современите теми и форми на изразување. Истражувачкиот интерес и изборот на теми и автори ја одразуваат заедничката историска нишка, која ја поврзува словенечката и македонската литература.

MACEDONIAN LITERATURE IN FOCUS – TOPICS AND AUTHORS IN ACADEMIC WORKS AT THE UNIVERSITY OF LJUBLJANA

Tamara Kjupeva

Institute of Macedonian Literature, Skopje
Ss. Cyril and Methodius University in Skopje
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9579-2180>

Keywords: Macedonian literature, Slovenian language, themes, literary and cultural connections

Summary: The connections between Macedonian and Slavic literatures are more than literary. They have deep historical roots and common themes that are intertwined in language, folk tradition, art, culture and literature. This paper systematizes the academic interest of students at the Department of Slavic Studies, Faculty of Philology in Ljubljana, with a bibliographical and descriptive overview of the titles of undergraduate, master's and doctoral theses defended at this department, which have authors and works from Macedonian literature. Interests in Macedonian literature has changed over time and these works have several development periods. The entire material goes towards revealing the thesis that literature reflects the deep historical, cultural and political connections that develop through different periods and contexts. The roots are recognized even in folklore and they reflect the connections between the peoples of the Slavic regions. Starting from language, script, tradition, to themes and forms of expression. The research interest, the choice of topics and authors, and the discovery of the common historical thread that connects Slovenian and Macedonian literature.

Вовед

Траумата како дел од индивидуалното и од колективното човечко искуство е присутна постојано во историјата на човештвото. Таа се среќава насекаде, во сите општествени средини, во сите периоди од историскиот и од индивидуалниот развој на единката, во сите социоекономски слоеви на општеството. Во основа таа е дел од еволутивниот и од растечкиот процес и на поединецот и на колективот, кои се принудени да развијат начини

на прилагодување и на преживување во исклучителните околности на животната средина и во непосакуваните односи со другите индивидуи. Справувањето со трауматските искуства претставува човечка интелегентна реакција во различни кризни ситуации, преку која, тој се труди да опстане и да го сочува својот интегритет и стабилност. При тоа се користат најразлични физички техники, се развиваат бројни психички стратегии, кои би помогнале да се постигне крајната цел, да се остане жив и неповреден.

Македонската литература во себе интегрира теми и перспективи, кои го дефинираат: животот, историските пресвртници и внатрешните дилеми и прашања на современиот човек. Таа е и национална и универзална според карактерот и нејзините одблесоци се забележуваат во многу блиски и далечни култури. Поради историските врски, рефлексите на македонската литература се препознаваат во многу јужнословенски литератури и во академските трудови, кои ги потврдуваат заедничките искуства низ времето. Тие ја запишуваат во своите наративи, низ кои се создава колективната меморија на словенските земји. Таа географска, историска и културолошка мапа на односи ги означува: меѓусебните врски и влијанија, облици на однесување, јазични форми, сличности во изразот и во тематските преокупации во книжевноста. Историјата го обележала патот на народите, а различните историски околности ја создавале автентичноста и оригиналноста на секоја од нив. На тој пат, некои од нив, вложиле поголеми напори во дефинирањето на личниот белег и на вредностите, кои го означуваат развојот и историското национално и културно созревање. Поради историските и политичките околности на развој, дел од нив имале поголеми доминација и влијание врз културолошките движења на поширок географски план, додека дел од нив, долго низ историјата биле во сенка на овие процеси:

„Поделени одамна на многу племиња и имиња, одвоени едни од други ... и во повеќето случаи подложни на туѓа доминација, неколкуте членови на тоа големо семејство со векови останале речиси непознати за литературата, а малку забележани од политичарите и историчарите. Бидејќи сега тие

последователно излегуваат од темнината на своето минато, целиот словенски елемент речиси секојдневно стекнува нова тежина и влијание“ (Talvj 1850: 329).

Историјата и социополитичките околности ги дефинираат заедничките белези и истовремено ја идентификуваат нивната оригиналност и автентичност, како вредности на културниот и на историскиот развој. Оттука, меѓусебните влијанија и односи се испреплетени во повеќе аспекти на животот и на културата на овие народи, а во тој спектар од односи, свое место има и македонската култура и македонската литература.

Врските меѓу македонската и словенските литератури се повеќе од книжевни: „Тие се поврзани со овој свет со традиции, фолклор, илјадагодишна историја на православната христијанска култура и трагичните случувања на XX век (настаните од Првата светска војна, борбата против фашизмот, револуцијата и социјалистичките реформи, колапсот на социјализмот...). Сето тоа, заедно со афинитетот на јазиците, ги определува типолошките заедничките карактеристики на македонската и на другите словенски литератури. Литературата ја отсликува историската судбина на народот, што на крајот ја одредува специфичноста на прекршувањето на тенденциите заеднички за сите словенски литератури.“ (Шешкен 2019: 111).

Македонско-словенечки книжевни врски

Во сите овие културно-историски испреплетувања, со траен печат врз литературите на словенските народи, се издвојуваат и врските меѓу македонската и словенечката литература и култура. Во прилог ќе посочам неколку значајни одредници, кои ги покажуваат почетоците на овие книжевни релации.

Првите директни врски меѓу словенечката и македонската литература што резултираа со објавување меѓусебни книжевни преводи се препознаваат уште во 1947 година, со првиот превод на словенечки јазик, со наслов „Македонски приказни“. Ова издание опфаќа превод на кратка проза од авторите Владо Малески (*Во брачната ноќ*), Иван Точко (*Бојана; Прости ми*

Боже мој...!), Коле Чашуле (*Приказната за чичко Никола; Се случи една бурна ноќ*) и Јован Бошковски (*Блокадата*).¹

Малку подоцна, во 1948 година е објавена првата антологија на македонска поезија на словенечки јазик („Македонска поезија“). Во 1953 година, објавен е преводот на збирката бајки „Приказни“ од Макс Робич, а во 1981 година е направен репринт на ова издание со наслов „Збирка бајки за златната птица“ ("Golden Bird Fairy Tale Collection"), со тираж од 12 000 примероци (75 бајки).²

Вредно е да се забележи дека во 1971 година, за преводот на песните на Кочо Рацин, словенечкиот поет и преведувач Иван Минати (Ivan Minatti) ја добива наградата *Антон Совре* (Sovretova nagrada).³

Сеопфатна анализа на словенечко-македонските книжевни врски во периодот од 1945 до 1988 е објавена од Јасмина Мојсиева-Гушева, во списанието „Спектар“, во 1997 година⁴. Токму оваа библиографија е појдовна основа од која се извлечени горепосочените податоци. Таа е земена предвид и во подоцнежниот труд на Намита Субиото и на Бисерка Бобнар⁵, објавен во 2021 година, а кој се однесува на словенечко-македонските книжевни врски, преку нотирање на преводите на словенечки јазик на детска литература.

Иако овде се вклучени материјали, кои се само фрагменти од севкупниот расположлив материјал, сепак нивниот тематски и

¹ Оригиналниот наслов на словенечки јазик е *Makedonske povesti*. 1947. Ljubljana: Mladinska knjiga. Преведувачот, кој е и автор на поговорот, е Франц Језа.

² Повеќе за книжевните врски и преводи на македонски народни приказни во: Blažić 2023.

³ <https://www.dskp-drustvo.si/sovretova-nagrada/>

⁴ Библиографијата опфаќа книжевни преводи и монографии на словенечки јазик. Објавена е како прилог во списанието „Спектар“ во 1997 година (бр. 29, стр. 171–199). Насловот на библиографијата е: „Прилог кон библиографијата на македонско-словенечките книжевни врски во периодот од 1945-1988 година“.

⁵ Анализата на овие преводи е објавена во 2021 година, во списанието „Филолошки студии“, Vol. 19 no. 1, со наслов: *Земно преведување на словенечката и македонската поезија за деца*, стр. 128–143.

хронолошки приказ ја потврдуваат тезата дека преку литературата, Република Северна Македонија и Република Словенија развивале силни меѓусебни и длабоки историски, културни врски низ различни периоди и контексти. Имено, изнесените примери не само што укажуваат на тесните врски во: фоклорот, темите, мотивите и структурите на приказните, туку и ги нагласуваат интеркултурните релации на полето на преведувачката традиција и литература од времето на заедничката држава до денес.

Во таа насока, во прилог на овој материјал е и авторскиот труд на Намита Субиото, која по повод 60-годишнината од изучувањето на македонскиот јазик, литература и култура, го претстави историјатот на македонистиката на Филозофскиот факултет во Љубљана (со акцент на активностите поврзани со стогодишнината на Конески и на соработката со Филолошкиот факултет „Блаже Конески“).⁶

Македонската литература во фокусот на Филозофскиот факултет во Љубљана

Овој труд ги класифицира темите и авторите, кои се дел од академските трудови (додипломски и магистерски трудови и докторски дисертации). Целиот материјал што е предмет на анализа е преземен од дигиталната база на Универзитетот во Љубљана (<https://repozitorij.uni-lj.si/>) и од системот COBISS (<https://plus.cobiss.net/cobiss/si/sl/bib/search>) на Република Словенија.⁷

Врз основа на целокупниот материјал може да се потврди дека интересите за македонската литература се менувале низ времето, но и дека овие трудови, опфаќаат неколку развојни историски периоди. При прегледот и при анализата на содржините и на материјалите обработувани во овие трудови, се забележува опфатот на теми и на периоди, кои се движат од

⁶ Овој труд е објавен во рамките на Меѓународниот научен собир: *100 години Блаже Конески и 75 години Филолошки факултет*, во Скопје, 13 – 14 декември 2021 г.

⁷ Дополнителните податоци поврзани со оваа библиографија на академски трудови беа направени во координација со Намита Субиото, која, на тој начин, помогна при создавањето на овој труд.

средновековна литература (како на пр., најстариот кирилски споменик, Добромировото евангелие), народната литература, до современите македонски писатели. Притоа се опфатени и настани и места, кои ја симболизираат македонската културна и уметничка сцена (како на пр., Струшките вечери на поезијата и значењето на оваа манифестација за развојните текови на македонската поезија, па дури е застапена и анализа на стилското и на архитектонското конципирање на *Мостот на уметноста* во Скопје, кој беше изграден во 2013 година, како дел од проектот „Скопје 2014“). Се опфатени специфични жанрови и автори, со потенцијал за поширок увид во книжевните врски меѓу македонската и словенечката културна сфера. Преку анализа на тематските фокуси, научните методи и пристапи, се открива еден интердисциплинарен и интеркултурен однос кон македонската литература, кој ја позиционира како важен дел од поширокиот словенски книжевен контекст.

Анализата на темите и на содржината на овие трудови потврдува широк интерес и научен пристап, кој опфаќа интеграција на повеќе научни аспекти, и тоа: лингвистика, теорија на литература и културолошки студии. Ако се сумираат пристапите и методите користени при научната анализа на темите, применети се структуралистички и стилистички (јазик, композиција, тропи), семиотички, социолошки, културолошки, феминистички и историско-контекстуален. Врз основа на прегледот, можат да се забележат неколку типови истражувања и тоа: критички (интерпретативни), историографски, преведувачки и лингвистички научни истражувања.

Од книжевните жанрови, трудовите опфаќаат лирска поезија (од социјалистичкиот реализам кај Кочо Рацин до интимна лирика, како и хаiku и др.), потоа расказот, романот, драмата, народната литература. Предмет на интерес биле авторите, кои имаат значајно место во македонскиот национален книжевен канон. Дел од трудовите ја третираат и народната традиција, што го потврдува интересот на словенечката научна заедница за етнолошките елементи и фолклорот.

Неколку академски трудови, експлицитно или имплицитно ја третираат релацијата меѓу македонската и словенечката книжевност, на неколку нивоа, и тоа: темата за идентитетот и националната самосвест, со акцент на сличности во наративната конструкција и културната меморија; потоа, женската книжевност и постсоцијалистичката поезија, кои овозможуваат компаративни паралели со словенечките авторки од истата епоха. Опфатена е и постмодерната проза, со интерес за книжевни концепти (хибридност, интертекстуалност), кои се јавуваат паралелно и во словенечката книжевност од истиот период.

Важно е да се потенцира дека првиот академски труд – докторска дисертација одбранета на Катедрата за славистика била дисертацијата на проф. Драги Стефанија, со наслов: „Викторија поп Стефанија и нејзиниот репертоар на охридски народни песни“

1. STEFANIJA, Dragi. *Viktorija pop Stefanija i nejziniot repertoar na ohridski narodni pesni i drugi umotvori : (so pečateni varijanti) : doktorska Фdisertacija*. Ljubljana: [D.Stefanija], 1980. 3 zv., ilustr. [COBISS.SI-ID 21687552]

Во периодот од првата докторска дисертација, до денес, се одбранети уште две докторски дисертации (од Славе Банар и од Намита Субиото), со следниве наслови:

1. BANAR, Slave. *Pomen mednarodnega pesniškega festivala Struški Večeri poezije v razvojnem loku sodobne makedonske poezije: doktorska disertacija = Značenjeto na meѓunarodniot festival Struški večeri na poezijata vo razvojnite tekovi na современата makedonska poezija: doktorska disertacija*. Ohrid; Ljubljana: [S. Blanar], 2009. 228 f. [COBISS.SI-ID 40786786]
2. SUBIOTTO, Namita. *Lingvostilistične posebnosti v prozi Taška Georgievskega: doktorska disertacija*. Ljubljana: [N. Subiotto], 2003. 214 f. [COBISS.SI-ID 24485730]

Под менторство на Драги Стефанија, Владимир Осолник, Ѓурѓа Стрсоглавец и Намита Субиото се верификувани над седумдесет трудови – најмногу дипломски, но и магистерски трудови од област на македонската книжевност и култура. Ако се

сублимираат пристапите и изборите, се издвојуваат неколку писатели и дела.

Творештвото на *Горан Стефановски* е тема на неколку дипломски трудови, кои ги анализираат негови драми: „Диво месо“, „Хај Фаж“, „Јане Задрогас“, „Лет во место“, „Тетовирани души“, „Дупло дно“ и „Црна дупка“. Предметните определници во овие трудови опфаќаат типолошка анализа на ликовите, анализи на митот и на легендите во драмите (со една компаративна анализа за митот за Силјан Штркот и во други македонски драми). Првиот дипломски труд за драмите на Горан Стефановски е одбранет во 1984 година.

1. ŽAVRLAN, Irena. *Dramaturgija Gorana Stefanovskega : diplomska naloga*. [Ljubljana: I. Žavrlan, 1984?]. 1 mapa (31 f.). [COBISS.SI-ID [39617122](#)]
2. ŠTERBENC, Ana. *Drame Gorana Stefanovskega : B-diplomska naloga*. Ljubljana: [A. Šterbenc], 1991. 49 f. [COBISS.SI-ID [39615330](#)]
3. MEJAČ, Sandra. *Miti in legende v dramah Gorana Stefanovskega : diplomsko delo*. Ljubljana: [S. Mejač], 2008. 41 f. [COBISS.SI-ID [36311650](#)]
4. VRBEK, Boris. *Tipologija oseb v dramah Gorana Stefanovskega : diplomsko delo*. Ljubljana: [B. Vrbek], 2009. 65 f. [COBISS.SI-ID [38853474](#)]
5. ŠTRUS, Tina. *Mit o Siljanu Štrku v sodobni makedonski literaturi : diplomsko delo*. Ljubljana: [T. Štrus], 2013. 47 f. [COBISS.SI-ID [52793186](#)]

Творештвото на *Венко Андоновски* е предмет на анализа на преводот на романот „Азбука за непослушните“ од македонски на српски јазик, со теоретски и практичен осврт на изразувањето на флексивни односи во македонскиот јазик со предлози, како и други јазични граматички форми. Анализирани се и проблеми од лексички карактер: превод на лични имиња, црковни поими и архаизми. Овој роман е тема и на уште еден дипломски труд, во кој, преку компаративен пристап со други македонски романи, се фокусира на хронотопски вредности (елементи) во делото, задржувајќи се на три клучни поими и тоа: прагот, убавината и

писмото. Третата тема поврзана со делото на Андоновски се однесува на фреските, нивните сликарски карактеристики и архитектурата на средновековните цркви и манастири во Македонија и пошироко, во византискиот свет и како оваа култура се рефлектира во делото „Фрески и гротески“. Анализите опфаќаат споредби на сликите за светците во историјата на уметноста и во делото на Андоновски (Михаил, Евтихиј и фреските во црквата Света Богородица Перивлепта).

Дипломските трудови на овие теми се:

1. MRKOVIĆ, Miroslav. *Analitička i sintetička "Azbuka" Venka Andonovskog: (prevod i analiza prevoda romana "Azbuka za neposlušnite") = Analitična in sintetična "Azbuka" Venka Andonovskega : (prevod in analiza prevoda romana "Azbuka za neposlušne")*: diplomsko delo. Ljubljana: [M. Mrković], 2015. 130 str., ilustr. [COBISS.SI-ID [58448482](#)]
2. SARATLIJA, Ivana. *Srednjeveške kršćanske freske v Makedoniji in njihov odsev v prozi Venka Andonovskega : diplomsko delo*. Ljubljana: [I. Saratlija], 2014. 56 str., ilustr. [COBISS.SI-ID [55341154](#)]

Дипломскиот труд на Примож Урх е компаративна анализа на дела од: Венко Андоновски, Петре М. Андреевски, Влада Урошевиќ и Драги Михајловски.

Темата на овој дипломски труд се соништата, привиденијата и селото, како хронотоп во романите: „Последните селани“ од Андреевски, „Азбука на непослушните“ од Андоновски, „Смртта на дијакот“ од Михајловски и „Дива лига“ од Урошевиќ. Во оваа истражувачката анализа се прави осврт на: македонската народна традиција, нејзината култура и митологија, со илустрација на фолклорни и митолошки елементи во усната традиција и народното верување, како поговорки, обичаи, ритуали и суеверија:

1. URH, Primož. *Kronotop v romanih Poslednji vaščani, Divja liga, Pisateljeva smrt in Azbuka za neposlušne : diplomsko delo*. Ljubljana: [P. Urh], jun. 2016. VI, 75 str. [COBISS.SI-ID [60869986](#)]

Творештвото на *Петре М. Андреевски* има посебен одглас во академските трудови, што го потврдува интересот за македонската историја и национална традиција и култура низ времињата. Акцентот е ставен на: смртта како тема, фолклорот и фантастиката. Во прилозите кон овие теми анализиран е романот „Скакулци“, но и фолклорниот и митолошкиот материјал во романот „Последните селани“.

Исто така, во академските истражувања на делото на Андреевски, еден дипломски труд се осврнува и на неговата поезија, со анализа на сликата на жената и на женските ликови во македонската народна поезија, преку паралела со љубовната поезија и жената во песните на Андреевски:

1. MULEC BOHINC, Andreja. *Vsi obrazi smrti v prozi Petreta M. Andreevskega : diplomsko delo*. Praše [i.e. Ljubljana]: [A. Mulec Bohinc], 2009. 79 f. [COBISS.SI-ID [39190114](#)]
2. KODRE, Anja. *Folklorna fantastika v romanu Kobilice : diplomsko delo*. Ljubljana: [A. Kodre], maj 2010. 59 f. [COBISS.SI-ID [42566242](#)]
3. JOVANOVIĆ, Tanja. *Motiv hudiča v makedonskih ljudskih izročilih in sodobni kratki prozi : diplomsko delo*. Ljubljana: [T. Jovanović], 2011. 45 f. [COBISS.SI-ID [46958946](#)]
4. VOJSK, Barbara. *Folklorniot i mitološkiot materijal vo romanot Poslednite selani na Petre M. Andreevski = Folklorno in mitološko gradivo v romanu Poslednji vaščani Petreta M. Andreevskega : diplomsko delo*. Ljubljana: [B. Vojsk], 2012. 37 f., preglednice. [COBISS.SI-ID [50530914](#)]
5. LOGAR, Maja. *Podoba ženske v makedonski ljudski poeziji : diplomsko delo*. Kranj [i. e. Ljubljana]: [M. Logar], 2016. 82 f. [COBISS.SI-ID [61224290](#)]

Творештвото на *Влада Урошевиќ* е тема во трудови што ја анализираат: неговата кратка проза, поезијата и романите „Дива лига“ и „Невестата на змејот“. Освен прозата, предмет на анализа во академските трудови е и неговата поезија, со анализи на симболиката на земјата и водата. Во овој труд, поезијата на Урошевиќ е дел од поширок осврт, кој опфаќа и поезија на неколку други автори (Маџиров, Кулавкова, Андова, Шопова):

1. KUZMANOVIĆ, Lidija. *Simbolika zemlje in vode v sodobni makedonski poeziji: magistrsko delo*. Ljubljana: [L. Kuzmanović], 2017. 78f. <https://repozitorij.unilj.si/IzpisGradiva.php?id=98930&lang=slv>, [Repozitorij Univerze v Ljubljani – RUL](#). [COBISS.SI-ID [65207650](#)]
2. ŠUMIGA DENIŠA, Karmen. *Fantastično mesto v kratki prozi Vlade Uroševića : diplomsko delo*. Ljubljana: [K. Šumiga Deniša], 2012. 60 f., ilustr. [COBISS.SI-ID [50531938](#)]
3. SOFTIĆ, Una. *Etimološka analiza besede "zmaj" v južnoslovanskih jeziki in mit zmaja v makedonski književnosti 21. stoletja : [diplomsko delo]*. Ljubljana: [U. Softić], 2012. 62 f. [COBISS.SI-ID [50458466](#)]

Голем дел од академските трудови ги анализираат фантастичните елементи во македонската проза и фолклор. Овие теми опфаќаат чести компаративни анализи меѓу народното творештво и современата литература, со интерпретација на аспекти во делата, кои ги поврзуваат архетиписките мотиви во народната литература и современите приказни. Присутни се сите поджанрови и повеќе различни елементи на овој тип проза, со пристапи, кои го актуелизираат прашањето за тесните врски меѓу македонската и словенечката, и пошироката, словенската културна традиција и фолклор. Анализата опфаќа различни митолошки ликови (самовили, ѓаволот, змејот, демонскиот лик на вампирот, митот за Силјан Штркот и многу други) и нивната функција во: приказните, народните преданија, бајките, како и слични елементи на фантастиката во народното творештво и во современата македонска проза:

1. DOLŽAN, Sonja. *Hrvaški, srbski in makedonski fantastični diskurz : (primer proze Paskala Gilevskega): diplomska naloga*. Ljubljana: [S. Dolžan], 2006. 130 f. [COBISS.SI-ID [31965026](#)]
2. JEDVAJ, Doris. *Folklorna fantastika vo raskazite na Živko Čingo = Folklorna fantastika v novelah Živka Činga : diplomsko delo*. Ljubljana: [D. Jedvaj], nov. 2014. [COBISS.SI-ID [56775266](#)]
3. KANDUS, Anja. *Demonski liki v makedonskem ljudskem izročilu : diplomsko delo*. Ljubljana: [A. Kandus], 2008. 105 f. [COBISS.SI-ID [36753762](#)]

4. DJOKIĆ, Milena. *Fantastična kratka proza Slavka Janevskega : diplomsko delo*. Ljubljana: [M. Djokić], 2008. 96 f. [COBISS.SI-ID [36754530](#)]
5. BRVAR, Mitja. *Primerjava slovenske vile in makedonske samovile skozi ljudsko slovstvo : diplomsko delo*. Ljubljana: [M. Brvar], 2009. 69 f. [COBISS.SI-ID [38957666](#)]
6. VUKELIČ, Snežana. *Funkcije likov in simbolika čudežnih predmetov, bitij in živali v makedonski ljudski čudežni pravljici : diplomsko delo*. Lesce [i.e. Ljubljana]: [S. Vukelič], 2011. 88 f., ilustr. [COBISS.SI-ID [45242722](#)]
7. JOVANOVIĆ, Tanja. *Motiv hudiča v makedonskih ljudskih izročilih in sodobni kratki prozi : diplomsko delo*. Ljubljana: [T. Jovanović], 2011. 45 f. [COBISS.SI-ID [46958946](#)]
8. SOFTIĆ, Una. *Etimološka analiza besede "zmaj" v južnoslovanskih jezikih in mit zmaja v makedonski književnosti 21. stoletja : [diplomsko delo]*. Ljubljana: [U. Softić], 2012. 62 f. [COBISS.SI-ID [50458466](#)]
9. ŽUNKOVIČ, Dolores. *Demonški lik vampirja v makedonskem in slovenskem ljudskem izročilu : diplomsko delo*. Ljubljana: [D. Žunkovič], 2014. 50 f. [COBISS.SI-ID [58159202](#)]
10. ŠTRUS, Tina. *Mit o Siljanu Štrku v sodobni makedonski literaturi : diplomsko delo*. Ljubljana: [T. Štrus], 2013. 47 f. [COBISS.SI-ID [52793186](#)]
11. KOŠIR, Amadeja. *Inverzija arhetipskih motivov iz pravljic v prozi Aleksandra Prokopieva : diplomsko delo*. Ljubljana: [A. Košir], nov. 2014. 44 str. [COBISS.SI-ID [58158690](#)]

Македонските битови драми, како најавтентичен ресурс за историските настани, традицијата и фолклорот, биле честа тематска преокупација на истражувањата. Акцентот во академските трудови е ставен на преводите на овие драми и на анализа на типичните битови елементи и концепти на македонските драми. Тие ги опфаќаат делата на: Васил Иљоски („Чест“, „Бегалка“), Антон Панов („Печалбари“), Војдан Чернодрински и „Македонска крвава свадба“ (со компаративна анализа, која ги вклучува и делата на: Стале Попов („Калеш Анѓа“) и Дејан Дуковски („Балканот не е мртов или Магија Еделвајс“). Во овие трудови се опфатени и литературни поими и

интерпретативни техники за анализа на мотивот на непознавање, преку компаративна анализа на драмите: „Парите се отепувачка“ (Ристо Крле), „Чест“ (Васил Иљоски“) и драмскиот текст (за компаративна анализа) „Елешник“ од Југослав Петровски:

1. FIŠER, Jakob (avtor, prevajalec). *Vasil Iljoski: Čast (Čest) : prevod in analiza dramskega dela : diplomsko delo*. Ljubljana: [J. Fišer], 2010. 107 f. [COBISS.SI-ID [41359458](#)]
2. MRAK, Maja. *Anton Panov: Pečalbarji : analiza in prevod dramskega dela*. Ljubljana: [M. Mrak], 2011. 99 f. [COBISS.SI-ID [47444322](#)]
3. BANOŠEK, Petra (avtor, prevajalec), ILJOSKI, Vasil. *Vasil Iljoski: Ubežnica : prevod in analiza dramskega dela : diplomsko delo*. Ljubljana: [P. Banošek], 2013. 90 f. [COBISS.SI-ID [53537890](#)]
4. ILIEVSKA ZAVRŠNIK, Ana. *Likot na Turčinot vo makedonskata kniževnost = Podoba Turka v makedonski književnosti : diplomsko delo*. Ljubljana: [A. Ilievska Završnik], 2014. 47 f. [COBISS.SI-ID [54217058](#)]
5. BUČAR, Irena. *Motiv neprepoznavanja v makedonski drami z zdomsko tematiko : diplomsko delo*. Ljubljana: [I. Bučar], 2015. 44 str. Repozitorij Univerze v Ljubljani – RUL. [COBISS.SI-ID [58593122](#)]

На ист начин и со еднаков интерес, *македонската поезија* е предмет на анализа од различни аспекти. Тие пристапи опфаќаат анализа на мотивите, симболите, женското писмо и поетиката на македонскиот поетски израз низ времето. Во продолжение, sukcesивно, ќе бидат наброени застапените анализи:

- преводи на македонската поезија, семантиката во песните, версологијата и др.
- анализа на поезијата на *Блаже Конески* преведена на словенечки јазик, како и одразот на македонското општество и култура во неговите песни (1921 – 1993)
- урбаното во поезијата на *Јовица Ивановски*

- хаику-поезијата и весникот „Мравка“: *Никола Маџиров, Владимир Мартиновски, Искра Донева, Александар Прокопиев*
- поетскиот опус на *Бистрица Миркуловска*
- симболиката на боите во поезијата на *Матеја Матевски*
- *националните стремежи и НОБ* одразени во песните со максимата „Слобода или смрт“ (поезија и политичка дејност во периодот 1893 – 1945)
- поетскиот опус на *Даница Ручигај* (стихозбирките „Сребрени ноќни игри“ (1960) и постхумната „Заробеници на ветрот“ (1963))
- *македонската женска поезија* – од првата генерација до современите појави
- симболиката на земјата и на водата во современата македонска поезија кај: *Влада Урошевиќ, Катица Ќулавакова, Никола Маџиров, Николина Андова Шопова.*

Сите овие анализи, по овој хронолошки ред се проследени со следниве трудови:

1. BRAČIČ, Anja. *Daj - dam, Na ti go - daj mi go : (prevajanje poezije iz srbsko-hrvaškega oziroma hrvaško-srbskega ter makedonskega jezika v slovenski jezik in narobe - prevodenje poezije sa srpskohrvatskog, odnosno hrvatskosrbskog te makedonskog jezika na slovenski i obrnuto) : diplomatska naloga.* Ljubljana: [A. Bračič Peshevska], sep. 2013. 330 str. [COBISS.SI-ID [52796770](#)]
2. VRHUNC, Mirjam. *Poezija Blažeta Koneskega in prevodi njegovih del v slovenščino : diplomatska naloga.* Ljubljana: [M. Vrhunc], 2006. 73 f. [COBISS.SI-ID [32011362](#)]
3. DRK, Ana (avtor, prevajalec), IVANOVSKI, Jovica. *Elementi urbanega v poeziji Jovice Ivanovskega : diplomsko delo.* Ljubljana: [A. Drk], 2010. 85 str. [COBISS.SI-ID [41913698](#)]
4. JURIČ, Petra. *Četirite godišni vremenja vo makedonskata haiku poezija = Štirje letni časi v makedonski haiku poeziji : diplomsko delo.* Ljubljana: [P. Jurič], 2011. 50 f. [COBISS.SI-ID [45804898](#)]
5. POKLAR, Tjaša. *Prevajalski in literarni opus Bistrice Mirkulovske : diplomsko delo.* Ljubljana: [T. Poklar], 2011. 102 f. [COBISS.SI-ID [44876642](#)]

6. ISKRA, Petra. *Simbolika barv v poeziji Mateja Matevskega : diplomsko delo*. Ljubljana: [P. Iskra], 2011. 71 f. [COBISS.SI-ID 46077282]
7. ERGAVER, Angelika. *"Svoboda ali smrt!" : narodnoosvobodilne težnje makedonskega naroda, izražene v poeziji in političnem delovanju med letoma 1893 in 1945 : diplomsko delo*. Ljubljana: [A. Ergaver], 2012. 177 str., ilustr. [COBISS.SI-ID 49178466]
8. KOVAČ, Maja. *Poetskiot opus na Danica Ručigaj = Pesniški opus Danice Ručigaj : diplomsko delo*. Ljubljana: [M. Kovač], 2020. 71 str. <https://repozitorij.unilj.si/IzpisGradiva.php?lang=slv&id=121183>, Repozitorij Univerze v Ljubljani – RUL. [COBISS.SI-ID 41279235]
9. VILČNIK, Vinsent. *Ženskiot glas vo makedonskata poezija = Ženski glas v makedonski poeziji : diplomsko delo*. Ljubljana: [V. Vilčnik], 2020. 72 str. <https://repozitorij.unilj.si/IzpisGradiva.php?lang=slv&id=117028>, Repozitorij Univerze v Ljubljani – RUL. [COBISS.SI-ID 41440003]
10. VODOPIVEC, Lea. *Makedonska družba in kultura v pesmih Blažeta Koneskega : diplomsko delo*. Ljubljana: [L. Vodopivec], 2024. 35 f. Repozitorij Univerze v Ljubljani – RUL. [COBISS.SI-ID 198711043]
11. KUZMANOVIĆ, Lidija. *Simbolika zemlje in vode v sodobni makedonski poeziji : magistrsko delo*. Ljubljana: [L. Kuzmanović], 2017. 78 f. <https://repozitorij.unilj.si/IzpisGradiva.php?id=98930&lang=slv>, Repozitorij Univerze v Ljubljani – RUL. [COBISS.SI-ID 65207650]

Ако се направи тематски преглед на дипломските и на магистерските трудови, можат да се утврдат неколку општи места во македонската литература, кои биле во фокус на научниот интерес, и тоа: домот, идентитетот, градот, елементите на урбаното, гротескното, меморијата и траумата, туѓите влијанија (влијанието на други литератури), историските ликови во литературата (Александар Велики, ликот на Турчинот), историјата како основа на приказните, уметноста во литературата, наративните процеси во романот, детските литературани херои, феминистичките вредности и култура,

постмодернистичките елементи, па дури и приказот на македонските писатели во архитектонските идејни решенија на проектот „Скопје 2014“. Сите овие аспекти создаваат една исклучително важна целина, која во голема мера прави подробна анализа не само на развојниот пат на македонската литература, туку и на темите и на мотивите од историјата и од современите текови (како и нивниот одглас во словенечката и во пошироката, словенската литература). Овие трудови, својот интерес го насочуваат кон антологиски автори и дела, кои имаат влијание не само во националната, туку и во пошироката словенска литература. Темите и творечките постапки, структурата на приказните и ликовите што биле предмет на анализа, уште повеќе ги потврдуваат сличностите меѓу словенечката и македонската литература.

Насловите на овие трудови се подредени хронолошки:

1. BANAR, Slave. *Slovenečката književnost na makedonski jazik : magisterska rabota = Slovenska književnost v makedonščini : magistrsko delo*. Struga: Iris; Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2005. 234 str. ISBN 9989-114-33-1. [COBISS.SI-ID [61950474](#)]
2. TONEVSKA, Natalija. *Elementi urbanega v najnovejši slovenski in makedonski kratki pripovedni prozi : diplomsko delo*. Šentjanž pri Dravogradu: [N. Tonevska], 2007. 93 f. [COBISS.SI-ID [35017058](#)]
3. MATIČ, Gordana. *Vpliv J. L. Borgesa na makedonsko postmodernistično kratko prozo : diplomsko delo*. Ljubljana: [G. Matić], 2007. 64 f. [COBISS.SI-ID [34484322](#)]
4. ROTER JAGER, Jasmina (avtor, prevajalec). *Analiza in prevod drame Balkan is not dead ili magija edelvajs Dejana Dukovskega : diplomsko delo*. Ljubljana: [J. Roter], 2008. 93 f. [COBISS.SI-ID [36660578](#)]
5. KANDUS, Anja. *Demonski liki v makedonskem ljudskem izročilu : diplomsko delo*. Ljubljana: [A. Kandus], 2008. 105 f. [COBISS.SI-ID [36753762](#)]
6. ZIGMUND, Alja. *Otroški literarni junaki v delih Vidoja Podgorca : diplomsko delo*. Ljubljana: [A. Zigmund], 2008. 68 f., ilustr. [COBISS.SI-ID [37684066](#)]

7. MARIČ, Marjana. *Dom in identiteta v romanih Skrita kamera in Sneg v Kazablanki : diplomsko delo*. Ljubljana: [M. Marič], 2009. 57 f. [COBISS.SI-ID [39196258](#)]
8. CAHARIJAS, Alja. *Prozna zbirka Elizabete Bakovske Štirje letni časi v slovenskem prevodu : diplomsko delo*. Ljubljana: [A. Caharijas], 2009. XXVI, 66 f. [COBISS.SI-ID [39187554](#)]
9. ČAKARIĆ, Nina. *Aleksander Veliki in njegova podoba v makedonski literarni tradiciji : (izbrana dela) : diplomsko delo*. Ljubljana: [N. Čakarić], 2010. 97 f., ilustr. [COBISS.SI-ID [43070050](#)]
10. KOVJANIĆ, Vesna. *Groteskno v prozi Ermisa Lafazanovskega : diplomsko delo*. Ljubljana: [V. Kovjanić], 2010. 48 f. [COBISS.SI-ID [41912930](#)]
11. NEMC, Sara. *Zgodbe Egejskih Makedoncev v sodobni makedonski prozi : diplomsko delo*. Ljubljana: [S. Nemc], 2010. 69 f. [COBISS.SI-ID [41165922](#)]
12. MOLAN, Matej (avtor, prevajalec). *Analiza in prevod drame Elešnik Jugoslava Petrovskega : diplomsko delo*. Ljubljana: [M. Molan], 2010. 63 f. [COBISS.SI-ID [41360482](#)]
13. ILIEVSKA ZAVRŠNIK, Ana. *Likot na Turčinot vo makedonskata književnost = Podoba Turka v makedonski književnosti : diplomsko delo*. Ljubljana: [A. Ilievska Završnik], 2014. 47 f. [COBISS.SI-ID [54217058](#)]
14. JOVANOVIĆ, Tanja. *Motiv hudiča v makedonskih ljudskih izročilih in sodobni kratki prozi : diplomsko delo*. Ljubljana: [T. Jovanović], 2011. 45 f. [COBISS.SI-ID [46958946](#)]
15. KUZMANOVIĆ, Lidija. *Upodobitev makedonskih književnikov na Mostu umetnosti v Skopju : diplomsko delo*. Ljubljana: [L. Kuzmanović], 2014. 78 f., ilustr. [COBISS.SI-ID [55342690](#)]
16. POLJAK, Martina. *Enciklopedija na umetnosta vo romanot Insomnia na Dimitrie Duracovski = Enciklopedija umetnosti v romanu Insomnia Dimi[!]rja Duracovskega : diplomsko delo*. Ljubljana: [M. Poljak], 2014. 53 str. [COBISS.SI-ID [55663714](#)]
17. KRAMAR, Špela. *Lingvostilistična analiza romana Žarka Kujundžiskega Skopje i se e možno : diplomsko delo*. Ljubljana: [Š. Kramar], 2016. 63 str. [COBISS.SI-ID [61221730](#)]
18. SALIEVSKA, Nadina. *Analiza i prevod na novelata "Prošdebа" od Rajko Žinzifov = Analiza in prevod novele Sprehod Rajka*

- Žinzifova : *diplomsko delo*. Ljubljana: [N. Salievska], 2018. 38 f. [COBISS.SI-ID [68026466](#)]
19. CVETANOSKA, Teodora. *Narativnite postopki vo romanite na Frosina Parmakovska = Narativni postopki v romanih Frosine Parmakovske : diplomsko delo*. Ljubljana: [T. Cvetanoska], 2019. 49 str. <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=111572>. [COBISS.SI-ID [70271330](#)]
20. POLJAK, Martina. *Primerjava literarnih del Only ever yours Louise O'Neill in Mojot maž Rumene Bužarovske skozi feministični vidik = Comparison of Only ever yours by Louise O'Neill and Mojot maž by Rumena Bužarovska through the feminist lenses = Sporedba na dve književni dela Only ever yours na Luiz Onil i Mojot maž na Rumena Bužarovska od feministička gledna točka : magistrsko delo*. Ljubljana: [M. Poljak], 2020. 93 str. <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=121248&lang=slv>. [COBISS.SI-ID [41994755](#)]
21. PULJAREVIČ, Sašo. *Spomin in travma v postjugoslovanskem romanu : magistrsko delo*. Ljubljana: [S. Puljarevič], 2022. 95 str. [Repozitorij Univerze v Ljubljani – RUL](#). [COBISS.SI-ID [135097347](#)]
nagrada: Nahtigalova nagrada Filozofske fakultete UL za leto 2022/2023
22. ŠTOK, Maja. *Odmev makedonske književnosti v slovenskem prostoru med letoma 2000 in 2023 : diplomsko delo*. Ljubljana: [M. Štok], 2024. 119 str., ilustr. [Repozitorij Univerze v Ljubljani – RUL](#). [COBISS.SI-ID [208548867](#)]

Севкупната анализа на овие трудови укажува на тесните историски врски и искуства на кои се градела и сè уште се создава литературата и културата на словенските народи. Почетоците се далечни и корените се препознаваат уште во фолклорот и тие ја одразуваат поврзаноста меѓу народите на словенските простори⁸,

⁸ „Фолклорни елементи во словенскиот живот — под фолклор подразбираме приказни, легенди, песни, поговorkи и така натаму, како и карактеристики сочувани од старите обичаи и употреби — ги поврзуваат Словените не само едни со други, туку и со други индоевропски и дури неиндоевропски народи. Единството на Словените засновано на фолклорот е затоа илузија. Еден Чех

почнувајќи од: јазикот, писмото, традицијата до современите теми и форми на изразување.

Заклучок

Поврзаноста меѓу македонската и словенечката литература има длабоки историски, културни и политички корени, кои се развивале низ различни периоди. Оваа анализа ја покажа таа поврзаност, со фокус на: книжевните врски, преводите, заедничките теми и институционалната соработка. Појдовен материјал беа академските трудови на Одделот за славистика на Филозофскиот факултет во Љубљана, кои најпрецизно ги одразуваат и интересот на дел од словенечката академска заедница за македонската литература (заедничките мотиви, но и оригинални белези) и култура, воопшто. Анализата покажува дека овие академски трудови покажуваат континуиран интерес за македонската книжевност, особено за нејзините поетски и идентитетски аспекти. Најчесто интересот бил насочен кон афирмирани автори, но и кон културолошки и интерпретативни анализи, кои ја надминуваат традиционалната критика. Овие трудови ја опфаќаат македонската книжевност во словенечкиот книжевен и академски простор, често користејќи избор на теми или критички алатки, кои потекнуваат од словенечката или од пошироката јужнословенска критичка традиција. Опсегот на теми е широк, почнувајќи од: првите кирилски споменици, народната литература, фолклорот и традицијата и нивниот одраз во современата литература, потоа женските ликови во народната и во современата поезија, симболиката на појавите, македонските битови драми, меморијата и траумата, феминистичките рефлексии во современата проза, урбаното во поезијата, одразот на македонското општество во поезијата и сл.

може да ја забележи сродноста на своите народни приказни со оние на браќата Грим исто толку лесно колку и со руските. Дури и кога поговорките се исти меѓу Словените, тие често се само пренесувани на различни начини од антиката; на Запад биле преведени или адаптирани од латински, а на Исток од грчки.“ (Čiževskij 1971: 26)

Со погорепосочените ставови, базирани на материјални докази произлезени од библиографијата, се потврдува дека изборот на темите и пристапот кон нивна анализа ги одразуваат тесните книжевни и културни врски меѓу словенечкиот и македонскиот народ. Потрагата по сегменти и аспекти при интерпретацијата на овие дела е всушност потрага по заедничките искуства, но и општа човечка потрага по одговори на прашања, кои го притискаат современиот читател. Низ призмата на овие истражувачки интереси, всушност се крие задлабочување во: приказни, ликови, симболи и слики, кои всушност даваат одговори не само на заедничката историска подлога, туку и на сложеноста на човечкиот живот.

Литература/References:

- Бауман, Зигмунд. (2005). *Постмодерна етика*. Скопје: Темплум. [Bauman Zygmunt. A Postmodern ethics. Skopje:Templum]. (In Macedonian)
- Blažić, M. M. (2023). Collection of Macedonian folk tales: The sun's sister in an intercultural context. (2023, March). *Anglisticum Journal (IJLLIS)*, 12(3). e-ISSN: 1857-8187, p-ISSN: 1857-8179. <https://doi.org/10.58885/ijllis.v12i3.11.mb>
- Čiževskij, D. (1971). *Comparative history of Slavic literatures*. Nashville, TN: Vanderbilt University Press.
- Društvo slovenskih književnih prevajalcev. (n.d.). *Sovretova nagrada*. Retrieved April 24, 2025, from https://www.dskp-drustvo.si/sovretova-nagrada/_https://flf.ukim.mk/wp-content/uploads/2023/03/100-godini-Koneski-1.3..pdf. [COBISS.SI-ID 150966531]
- Makedonske povesti. (1947). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Subiotto, N., & Bobnar, B. (2021). Заемно преведување на словенечката и македонската поезија за деца [Mutual translation of Slovene and Macedonian poetry for children]. *Philological Studies*, 19 (1), 128–143. (In Macedonian)
- Subiotto, Namita. (2023). 60 godini izučuvanje na makedonskiot jazik, literatura i kultura na Filozofski fakultet pri Univerzitetot vo Ljubljana. v: Ančevski, Zoran (ur.), Crvenkovska, Emilija (ur.). Međunaroden naučen sobir 100 godini Blaže Koneski i 75 godini Filološki fakultet: Skopje, 13-14 dekemvri 2021 g. Skopje: Univerzitet "Sv. Kiril i Metodij"[Ančevski, Zoran, and Emilija Crvenkovska, eds. *International Scholarly Conference: 100 Years of Blaže Koneski and 75 Years of the Faculty of Philology*: Skopje, December 13–14, 2021. Skopje: Ss. Cyril

- and Methodius University]. Str. 267-273. ISBN 978-608-234-100-2. (In Macedonian)
- Šešken, A. G. (2019). Macedonian literature in the context of Slavic literatures. *Philological Studies*, 14 (2), 110–118. <https://journals.ukim.mk/index.php/philologicalstudies/article/view/363>
- Talvj (Thérèse Albertine Luise von Jacob). (1850). *Historical view of the languages and literature of the Slavic nations; with a sketch of their popular poetry*. New York: Putnam.
- Мојсиева-Гушева, Јасмина. (1997). Прилог кон библиографијата на македонско-словенечките книжевни врски во периодот од 1945-1088 година. *Спектар* бр 29. 171-199. [Mojsieva-Gusheva, Jasmina. (1997). Appendix to the Bibliography of Macedonian-Slovenian Literary Relations in the Period from 1945 to 1988]. *Spektar*, no. 29, pp. 171–199. (In Macedonian).